

ВТОРА СЕСИЯ – ДЖЕНДЪР РАЗЛИЧИЯ В ЗАЕТОСТТА, ДОХОДИТЕ И КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА ВЪЗРАСТНАТА РАБОТНА СИЛА

ДЖЕНДЪР РАЗЛИЧИЯ В ЗАЕТОСТТА, ДОХОДИТЕ И СТАНДАРТА НА ЖИВОТА НА ВЪЗРАСТНАТА РАБОТНА СИЛА

Пенка Найденова

Институт за изследване на населението и човека при БАН

penkaydenova.penka@abv.bg

***Резюме.** Анализира се стандарта на живота на населението на възраст 50-64 години в условията на промени в заетостта и доходите, отчитайки джендърните проблеми в България. Подчертава се участието на жените в развитието, което трябва да включва заслугите им в битова среда, раждането и отглеждане на децата. Преценява се въздействието на съвременните политики за повишаване на благосъстоянието им след кризисната безработица и нарастване на обедняването.*

Ключови думи: безработица, бедност, благоденствие, принос

ВЪВЕДЕНИЕ

Когато става въпрос за джендърните характеристики или социалната равнопоставеност на жените спрямо мъжете, сравненията на заетостта в общественния сектор и заплащането са важни и най-прагматични, но те не са достатъчни. Социалната значимост на жените е много по-голяма, за да се защитава само от гледище на обществения труд и потребностите от реалната му оценка и заплащане. Впрочем, за да се направи и това, трябва този труд да се измерва като принос към развитието и, в частност, към икономическия растеж. Тази връзка често се забравя или изолира. Една от причините за това при измерването на този принос е, че има елементи, които не се поддават на оценка или оценката не е адекватна. Има и измерители, които не са адекватни. Но дори и с приблизителни оценки те трябва да участват в джендърната проблематика. Това е синтетичното доказателство за приноса на жените и мярка за трудовото участие и заплащането на труда при пряка връзка с икономическия растеж. Не може да се каже, че ако заплащането на труда се определя от количеството и качеството на вложения труд, връзката с приноса в

растежа може да се отрази. Но ако се знае повече за общия принос, трябва да се поддържа самата политика на труда, която да улеснява неговата реализация. Оттук с определени средства произтича и нюансирането, което представлява равнопоставеното участие на жените в обществения труд. Всъщност би могло да се напомни и нещо друго. Известно е, че жените и в публичния, и в частния сектор се назначават на по-ниско платени и нискоквалифицирани длъжности. Никой досега не е измерил дали при тях т. нар. прибавен, принадлеен продукт като неплатена част от вложения труд е по-голяма или по-малка величина в сравнение с по-високо платените длъжности (и тяхното посекторно разпределение). Склонни сме да приемем, че е по-вероятно по-високата норма на незаплатен труд да е в материалното производство с ниска цена на труда особено при екстензивно развитие, което е характерно все още за нашата икономика. В периода от 1970–1980 до 1990 г., когато икономическият растеж (по БВП) у нас се реализираше при средногодишен темп от 4–3%, в състава на основните фактори на растежа работната сила като фактор участва с 23%, т.е. на толкова се дължи поддържането на растежа в резултат на вложения труд от мъжете и жените (табл. 1).

Таблица 1
Работната сила като факторен разход в растежа на БВП
през периода 1960–1980 г. (в %)

Показатели	България	САЩ	Япония	Западна Европа
Средногодишен темп на прираст на БВП	5,1	4,1	8,1	3,1
Факторни разходи	76,4	52,3	44,8	58,5
Коефициент на ефективност	23,6	47,7	55,2	42,5
Принос от работната сила	23,0	27,9	10,2	21,8
От него:				
– Заетост	7,3	–5,1	–0,7	–6,5
– Използване на работното време	–1,5	–3,0	2,9	–1,8
– Възрастово-полова структура	4,5	14,7	1,4	10,5
– Образование и лични качества	12,7	22,3	6,6	15,7
Натрупване на знания	6,3	8,7	9,5	7,7

Източник: Denisson, A. Why the growth rates differ, 1983.

Темповете на въвличането на работна сила в производството са различни¹. При жените въвличането става за много по-кратък срок и това води до по-голям

¹ По производствената динамична производствена функция на Е. Денисън с 27 фактора, агрегирани в 5 основни признака на работната сила (табл. 1).